

1955

N:r 8

BIOGRAFÄGAREN

Årg. 30

Organ för Sveriges Biografägareförbund

Kr. 2:—

1930

1955

EUROPA FILM 25 ÅR

EUROPA FILMS FÖRSTA FILM hette "Kärlek och landstorm" med den populära och folkliga humoristen Gideon Wahlberg i huvudrollen. Filmen blev en kassasuccé men historien om dess tillblivelse var en historia om sorger och elände. Filmen inspelades i Finland i samarbete med ett finskt bolag, som disponerade ett amerikanskt ljudsystem. Efter tre veckor skulle tagningarna provköras i Stockholm varvid ljudbandet inte gav ett knyst ifrån sig! Inte en enda av de inspelade metrarna gick att använda! Inspelningarna fick i hast flyttas till Stockholm, Stuvsta bio blev ateljé och ljudet lånades från Åbo sedan Emil A. Lingheim, Ljud-Pelle, lyckats laga det. Schamyl Bauman, dittills firmans filmuthyrare anmodades av Gustaf Scheutz att åta sig regin, vilket han gjorde ytterst motvilligt med motiveringen: Ni är inte kloka, jag har aldrig sett en sminkad skådespelare på nära håll! "Det kan i alla fall inte bli värre än det är", svarade Gustaf Scheutz och Schamyl fogade sig i sitt öde.

När sedan premiärdagen kom — det var på Astoria — gick Schamyl Bauman och Gustaf Scheutz dystra ihågen omkring på de angränsade gatorna, fullt inställda på att det skulle bli fiasko. I gryningen hämtade de tidningarna i Klara. Recensionerna var hyggliga. Och slantarna började rinna in i kassan. Detta var som sagt 1930, samma år som Ivar Kreuger fyllde 50 år, morgonandakten började i svensk radio, Zarah Leander debuterade i utställningsrevyn och Sigge Fürst kom till teatern.

Dir. Eric A. Pettersson framförde Sveriges Biografägarförbunds gratulationer till Europafilm och dir. Gustaf Scheutz.

Nästa Stora Steg Europa Film gjorde var det mest betydelsefulla i bolagets historia — engagerandet av *Edvard Persson*. Den första filmen med Edvard och de pålitliga drabanterna Dagmar Ebbesen och Gideon Wahlberg var "Söderkåkar", en outslitlig historia. I många år kunde man i den amerikanska film- och teatertidningen *Variety* följa den svenska filmen "Soderkakar" i spåren. Sedan följde ju alla de stora filmerna "Söder om landsvägen", "Kalle på Spången", "Soliga Solberg" och allt vad de heter i en lång rad fram till årets "Blå Himmel".

Nästa tillskott efter Edvard var glädjespridaren Fridolf Rhudin. "Bäst att hålla huvudet kallt, så länge man har det kvar", sa Fridolf i lejonkulan. Hålla huvudet kallt gjorde Fridolf även i den omåttliga framgångens dagar. Han deklarerade på ett rörande sätt sin ståndpunkt till publikgunsten, när han så småningen fann sig föranledd att övergå till annat, penningstinnare bolag. "Mitt spel bygger inte på sceniskt kunnande utan intuition och inspiration. Sânt håller inte i längden. Min stjärna kan inte alltid stå i zenith, därför må det vara mig förlåtet om jag griper de pekuniära tillfällen som bjudes mig..." Dessförinnan hade han gjort "Muntra musikanter" med parhästen — antagonisten Weyler Hildebrand.

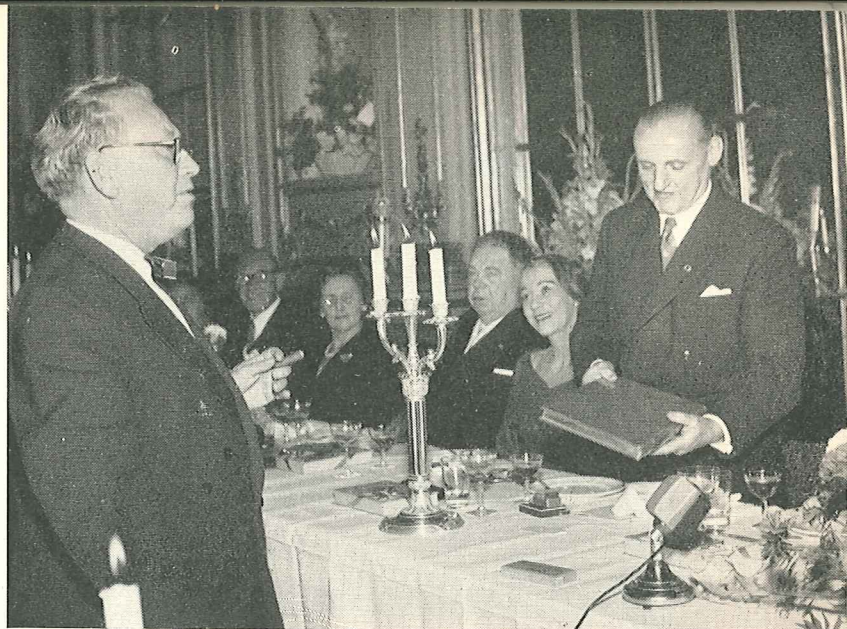
Många av våra stora stjärnor har debuterat på film hos Europa. Sture Lagerwall tog det avgörande steget från teatern i filmerna "Lassemaja" och "En äventyrare" (Lars Wivallius). Sicksan Carlsson började oemotståndligt med "En flicka för mej" och "mej" det var Max Hansen. Paret återkom i jättesuccén "Gröna hissen". Karin Ekelund var en bedövande grann svensk flicka i "Skärgårdsflirt". Åke Söderblom steg in i "Kustens glada kavaljerer" med Annalisa Ericsson, Karl Arne Holmsten och Ruth Holm. Hasse Ekman fick uppdraget att regissera Olle Hedbergs Karsten Kirsewetterfilmen "Stopp tänk på något annat" med sig själv och Eva Henning vilken också gjorde huvudrollen i "Elvira Madigan" i Åke Ohbergs regi, ett av de vackraste kärleksdramer som någonsin gjorts i Sverige. Sonja Wigert — det mest skälvande, hängivna nervknippe svensk film äger — stod det så vackert i kritiken, gjorde Dagmar Edqvists "Fallet Ingegerd Bremsen" i Anders Henriksons regi och Edvin Adolphson — giganten spelade Elin Wägners Åsa Hanna mot svensk films resolutaste kvinna Aino Taube i titelrollen, en prestation av samma dominerande art som Eva Dahlbecks i Bejers "Brita i grosshandlarhuset" med Åke Grönberg och George Fant (senast med i "Hästhandlarens flickor" för att nu göra ett jättehopp i tiden). Och så ska vi inte glömma Sigurd Wallén och "Hemsöborna" en vacker kombination och en av firmans allra vackraste framgångar med Dagmar Ebbesen och Adolf Jahr. Ännu ett av de många litterära verk Europa filmat var "Ånkeman Jarl" med publikfavoriterna Dagmar och Sigurd. Uppräkningen av goda svenska filmer byggda på gediget underlag kan bli hur lång som helst. Vi kan

avrunda det hela med att påminna om året 1943 då Europa Film tog hem inte mindre än 10 "Charlies" svensk films dåvarande utmärkelse för bästa prestationer för bl. a. bästa samlade produktion samt samtliga skådespelarbelöningar.

Europa Film AB. har sannerligen gjort en insats värd att hedras. Svensk film av i dag skulle vara åtskilligt fattigare bolaget förutan. Det var heller inte att ta miste på värmen och uppriktigheten i alla de hyllningar som på jubileumsdagen strömmade Gustaf Scheutz och hans medarbetare till mötes. Det var gratulanter, blommor och telegram på löpande band dagen lång i huset Kungsgatan 24.

Kl. 1 bjöd Europa Film 300 gäster (nästan alla firmans egna anställda) på jubileumlunch i Grands Spegelsal. Talen var många men korta och kvicka. Dir. Gustaf Scheutz hyllade alldeles speciellt firmans veteraner — de som varit med från starten eller i minst tjugo år — och 29 anställda på olika poster fick motta guldklockor av styrelsens ordf. byråchef Carl-Henrik von Hartmansdorff. Och sen nådde stämningen sin höjdpunkt när Edvard Persson, självklar hedersgäst, lagerkransades.

På kvällen följde sedan supé i samma lokal för de anställda vid firmans biografier och Folkan. Och då

Redaktör Henry Richter från "Arbetet" i Malmö överlämnade en bokgåva till dir. Scheutz som tack för Europafilms "skånska" repertoar genom åren.

hade alla hunnit vara med om festpremiären på Saga på Europafilms första jubileumsfilm, August Strindbergs "Giftas", med ett uppbåd av celebriteter från konstens och litteraturens domäner i salongen.

PARISBREV . . .

(Forts. fr. sid. 10)

En annan mera långväga resande har gästat Paris. Det rör sig om japanskan Kyo Machiko som man kunnat se i ett flertal japanska filmer, däribland »Helvetets dörrar» och »Rahomina». Hon har besökt Venedig under festivalen, där hennes sista film »Yang Kwei Fei» ådrog sig en smickrande uppmärksamhet, utan att dock bli tilldelad någon belöning. Den söta japanskan fortsätter nu till Amerika.

En amerikansk filmfirma har spelat bilägarna vid och omkring Rue de Rivoli ett fult spratt. Firman ifråga håller på att inspela en del scener av filmen »Jorden runt på 80 dagar» och behövde rekonstruera Phileas Foggs ankomst till Paris, år 1872. Under natten hade firman låtit — man påstår också med polisens hjälp — bortföra alla utestående bilar och kamouflera gatunamnen och trafikreglerna. Polismyndigheterna har omedelbart stämt filmfirman och det lär bli en ganska dyr efterräkning i form av höga böter, desto dyrare, som filmbolaget ej hade myndigheternas tillstånd att filma på Paris gator.

»Nana», färgfilmen med Martine Carole i titelrollen, har nu uppnått sin andra vecka på »Colisée» och »Marivaux» och kommer säkerligen att gå ännu många veckor. Kritiken har på det hela taget varit vänligt stämd, ehuru »Le Figaro» ej delar vissa tidningars lovord. På en punkt är kritiken överens, och det är att inga kostnader sparats för att ge filmen en omsorgsfull teknisk ram. En del kritiker finner Martine Carole på höjden av sitt konstnärskap, en annan fränkänner henne talang.

Ett annat nytt utsläpp är »Nagana», en fransk-italiensk färginspelning med handling förlagd till det mörkaste Afrika. Regissör är Hervé Bromberger och Barbara Laage, Renate Baldini, Gilles Delamare och Gabrielle Dorziat återfinns bland skådespelarna.

En av de högst betalda filmskådespelarna i Frankrike är amerikanaren Eddie Constantine, känd från ett flertal gangsterfilmer, varav många visats i Sverige. Ryktet säger att han är så gott som okänd i sitt hemland, men nu har dock amerikanarne fått upp ögonen på denne H-man och erbjudit honom kontrakt för sex filmer på en million dollars. Det säges också att han i sina tvenne första amerikanska filmer skall få Rita Hayworth och Grace Kelly som motspelerskor. Constantine skall dock före avresan till Amerika göra en film i Paris, »Folies Bergère», med regissör Henri De-coin.

Charles Boyer har lämnat Paris för att i Rom bli motspelare till Sophie Loren i den italienska filmen »Vilken tur att vara kvinna!»! Regissör är den kände Blasetti.

»Mylord l'Arsouille», romanen om den engelska lorden, som vid tiden omkring 1850 förde ett dubbelliv i Paris, håller på att inspelas i Eastman Color och med idolen Jean Claude Pascal i titelrollen. Filmen har tidigare inspelats för ett trettioårigt sedan.

Paris den 30 september 1955.

Folke Holmberg.

SAXAT PÅ FILMFRONTEN

Antligen har jag fått bevis att jag lyckats. Min film »En lektion i kärlek» har spelat in lika mycket pengar som — »Åsa-Nisse»!

INGMAR BERGMAN

DAGENS PROFIL

ATSKILLIGA GÄNGER fick direktör Gustaf Scheutz i samband med högtidlighållandet av Europa Films 25-årsjubileum höra, både i allvarliga och skämtsamma sammanhang, att han var smålänning, från samma hörn av Kronobergs län som Wilhelm Moberg. Man ville väl på något sätt göra gällande att detta ursprung hade att göra med hans lyckosamma karriär och envisa energi. Talarna anade kanske inte *hur* rätt de hade! Ty det var just i sin egenskap av smålänning från Kronobergs län, som Gustaf Scheutz kom till filmen. Efter avslutade studier skickades han nämligen av familjen, sedan århundraden tillbaka bunden vid den småländska glasindustrin, till London för att där bli denna industris representant för en nybildad internationell försäljningsorganisation för de svenska glasbruket. Men av olika anledningar hakade det upp sig nånstans med

denna organisation och den kom helt enkelt inte i gång. Gustaf Scheutz kom att gå mer eller mindre sysslolös i London. Då fick han en dag ett brev från den svenske filmimportören Adolf Österberg, som undrade om han inte ville bli hans ombud i London. Gustaf Scheutz tänkte två gånger — det gör han alltid — och så slog han till. Ur samarbetet med Adolf Österberg föddes i sinom tid "Svensk-Engelska Film AB" och ur detta Europa Film men det är saker, som inte är några nyheter längre.

Nu sitter Gustaf Scheutz i sitt ombonade hus i Kungsgatan 24, Stockholm, och leder ett av landets största helt privatägda företag inom filmindustrin.

— Är det svårare att producera film nu än när det begav sig, frågar honom "Biografägaren".

— Det är betydligt svårare nu, svarar Gustaf Scheutz, betydligt dyrare och betydligt svårare att välja ämnen. Pretentionerna har ökat både hos publik och kritik. En film har dessutom i dag betydligt lättare att "komma bort" på en marknad, som måste beskrivas som övermättad. Jag menar inte speciellt övermättad med svensk film utan med film över huvud taget.

Från filmproducerandet är det helt naturligt att samtalet glider in på sambandet mellan framställande av film och tillgången till biografkedjor.

— Är biografinnehav en nödvändighet för kontinuerlig filmproduktion?

— Knappast. Det finns ju exempel på motsatsen men det kan inte förnekas att det underlättar i någon mån.

— Till det som också "underlättar" hör ju det s. k. statliga filmstödet. Är dir. Scheutz nöjd med det i sin nuvarande form eller bör det höjas eller eventuellt utgå i annan form?

— Filmstödet bör nog höjas. Jag kan inte inse hur vi på annat sätt skall kunna hänga med i den internationella konkurrensen och övergå till de nya, allt vidlyftigare stora tekniska systemen. Men kanske är frågan trots allt en smula för tidigt ute. Just nu tycker jag att det hela blivit alldeles för överdimensionerat i mer än ett avseende — det kan inte vara riktigt och sunt att det i dag är ingenjörsteknik och försäljningsteorier som dominerar filmframställandet. Detta skall ju dock vara en konstnärlig inte en teknisk process.

— Det klagas ofta över att den svenska kortfilmen är ett försummat kapitel? Är detta sant?

— Obetingat men jag har svårt att se vad de privata producenterna kan göra åt detta. En ökad kortfilmsproduktion måste vara en statlig angelägenhet. Liksom ett ökat svenskt deltagande, inte bara med filmer utan även med filmstjärnor, på filmfestivalerna. I alla andra länder är statligt bidrag till sådan representation en självklarhet.

Det har blivit litet ordande om stat och statliga insatser. Det är väl ofrånkomligt i det samhälle, vi lever i. Men att det i alla fall till sjuende och sist är den egna viljan och det personliga initiativet det kommer an på — för det är Gustaf Scheutz i dag på sitt företags tjugofemåriga födelsedag det allra bästa och mest övertygande beviset. Annars satt han inte där han satt.